

De vogels in en om Harlingen

Door P. de Bruin

In dit artikel zal een overzicht worden gegeven van wat er zoal op avifaunistisch gebied in de Friese havenstad valt te beleven. Tijdens de trekperiode en in de winter bevinden zich altijd grote concentraties eenden van allerlei pluimage op het wad voor de haven, zoals kuif- en topereenden, brilduikers en middelste en grote zaagbekken.

De aantallen variëren meestal, afhankelijk van de strengheid van de winter in het Oostzeegebied, van enkele honderden tot vele duizenden per soort.

Tijdens de zachte winter 1971-1972 waren er uiteraard maar weinig eenden te zien. Soms kunnen veel eidereenden voorkomen.

In de winter van 1968 waren dat er circa 2500, die op de mosselbanken foerageerden. Veel minder talrijk zijn o.a. wilde eend, zwarte zeeëend en nonnetje, terwijl ijseend en grote zeeëend bepaald zeldzaam zijn. Af en toe worden ook wel eenden van het binnenwater waargenomen, zoals slobbeend, pijlstaart en smient. Bij open water kunnen iedere winter fuutachtigen in de havens en op het wad worden aangetroffen. Zo zag ik op 6 april 1969 in de haven tegelijkertijd fuut, dodaars, roodhalsfuut en kuifduiker. De dodaars is hier in de winter altijd aanwezig. De grootste concentratie, bestaande uit 70 exemplaren, werd tijdens strenge vorst in de winter van 1968 waargenomen.

Op de zeedijken kan men in de trektijd soorten aantreffen als sneeuwgorz, ijsgorz, frater, kneu en strandleeuwerik. Op de steenglooiingen van de dijken en pieren bevinden zich dan graspieper, oeverpieper en tapuit. Van de steltlopers ziet men dan o.m. wulp, regenwulp, tureluur, rosse grutto, scholekster, steenloper, paarse strandloper, oeverloper en soms het witgatje. Ook komen dan verschillende soorten meeuwen in grote getale voor.

Ten aanzien van de vogeltrek is Harlingen zeer gunstig gesitueerd. Er

Middelste zaagbek.

Foto: P. Munsterman

treedt hier in de herfst steeds een sterke stuwung van trekvogels op. Dit staat in verband met het verloop van de kustlijn, die een kromming ondergaat van noord-oost naar zuid-west en vervolgens van noord naar zuid. Vooral lijsterachtigen en vinkachtigen trekken hier zeer veel door. Interessant is met name de voorjaarstrek van sommige soorten bij constante west-circulatie. Men ziet hier dan tot ver in juni boerenzwaluwen van noord naar zuid over de stad trekken. Waarschijnlijk wordt dit veroorzaakt door het feit dat in West-Europa de wind dikwijls zuidwest is en dus overeenkomt met de trekrichting van de vogels in het voorjaar. Wanneer deze nu boven de waddeneilanden zijn aangekomen, moeten ze, door de kromming van de kustlijn naar oost, hun trekrichting veranderen en vliegen ze in de omgeving van Terschelling en Ameland in zuidelijke richting en volgen vervolgens de kust van het Friese vasteland. Dit verschijnsel treedt niet op bij oostenwind, maar uitsluitend bij wind uit zuidwestelijke richting. Ook soorten als grutto en tureluur, alsmede diverse soorten kleine zangers vertonen dit gedrag.

In verband met het feit dat over een aantal jaren een 'Atlas van de Friese avifauna' zal verschijnen, wordt hier thans speciaal gelet op het voorkomen van broedvogels. Hierbij worden soms merkwaardige broedplaatsen ontdekt. Zo broedde een huiszwaluw in een niet gebruikte fabrieksschoorsteen, een merel op circa 40 meter hoogte in een torenkraan, een gierzwaluw in een vergaarbak voor het hemelwater van een dak op slechts enkele meters boven de grond en een winterkoning boven een zaagmachine. Het onderzoek strekt zich uit over Harlingen en Midlum met het omringende grasland en bouwland. In deze streek bevinden zich een aantal putten, ontstaan door zandwinning voor het ophogen van de zeedijken. Verder treft men in dit landbouwgebied kapitale boerderijen aan, omgeven door hoge, oude bomen. In dit sfeervolle landschap komen enkele soorten broedvogels voor, die in ons land helaas niet meer algemeen zijn, zoals kerk-, steen- en ransuil. Ook bergeend, kuifeend en wellicht tafeleend broeden hier. Van de kleinere soorten zijn dit boomkruiper, blauwborst en bosrietzanger. In de putten broeden verder de dodaars en de roerdomp. Andere broedvogels zijn zomertaling, slobbeend, water-ral, bontbekplevier, kluut, visdief, gierzwaluw, boeren- en huiszwaluw, zwarte roodstaart en putter. In totaal komen in Harlingen en omgeving 65 à 70 soorten als broedvogel voor.

- *P. de Bruin, Zuiderstraat 22, Harlingen.*